

Çiftçi-sen : "soma: kaza değil katliam"



Faciada hayatını kaybeden madenciler için kazılan mezarlar. Soma, 2014.

Neoliberal politikalar acı sonuçlarını her alanda gösteriyor. Ülkemizde uygulanan tarım politikaları sonucunda, birçok üründe, üreticiler üretimden uzaklaştı. Topraklarından koparılan milyonlarca üretici, şehirlerde düşük ücretli, güvencesiz ve tehlikeli iş koşullarında çalışmaya başladı. İşinden edilen yoksul çiftçiler şehirlerde işsizler ordusuna katıldı, ucuz işgücü haline getirildi. Kırsal alanlarda tarım arazileri maden ve taş ocaklarıyla doldu. Tarımdan koparılan çiftçilere dayatılan yegane çalışma alanı da bu güvencesiz iş alanları oldu. Soma kömür madenleri de topraklarından koparılmış bu çiftçilerin aç kalmamak için çalıştığı güvencesiz alanlardan birisidir. Tarımı bırakan bu çiftçiler, özelleştirilen madenlerin ucuz işgücünü oluşturdu. Maden faciasından kurtulan işçilerden birisi verdiği röportajda "Çiftçiyi bitirdiler, tarımı bitirdi-

ler, bizi madende çalışmak zorunda bıraktılar" diyerek durumu özetlemektedir (www.birgun.net).

Çiftçi-Sen bu konudaki görüşlerini defalarca dile getirmiş, uygulanan tarım politikalarının korkunç sonuçları konusunda herkesi uyarıyordu, uyardıya da devam ediyor. Soma, bütün olup bitenlerin en gözle görülür halidir. Tütün Yasası ve Tekel'in özelleştirilmesi ile Soma köylerindeki üreticiler tütün üretimini bırakmışlar, tarımsal üretimde bulunamayan köy gençleri de Soma Maden İşletmelerinde düşük ücretle ağır koşullarda çalışmaya başlamışlardır. Madenlerde çalıştırılanlar sadece Soma köylerindeki gençler değil ülkenin dört bir yanından gelen eski çiftçilerdir. Seçenekleri olmayan insanların madenlerde ilkel çalışma koşullarında çalışmak zorunda bırakılması ve sözüm ona "kaza" ile ölmeleri düpedüz cinayettir. Çiftçilik ile

Maden faciasından kurtulan işçilerden birisi verdiği röportajda “Çiftçiye bitirdiler, tarımı bitirdiler, bizi madende çalışmak zorunda bıraktılar” diyerek durumu özetlemektedir.



madencilik ilişkisine biraz yakından bakılınca bu durum kolay biçimde anlaşılacaktır.

Kömür madenciliği

Sera gazı emisyonlarının yüzde 34'ü elektrik santrallerinde ve çelik, çimento imalatında kullanılan kömürden kaynaklanıyor. Atmosferde biriken sera gazı küresel iklimi değiştiriyor, yağış rejimini bozuyor. Ardından da felaketler sükun ediyor. Ancak büyük dev ülkeler kömürden vazgeçmiyor. Dünyada yıllık 8 milyar ton civarında kömür üretiliyor.

ABD Enerji Bilgi Kurumu verilerine göre, Çin yılda 3.8 milyar ton kömür tüketiyor. Çin'in ardından en fazla kömür tüketen ülke Amerika. Türkiye, kömür üretiminde 12. sırada; üretimi 70 milyon ton, tüketimi 108 milyon ton.

Amerika'da 1 milyon ton kömür çıkarma esnasında ölen ortalama insan sayısı 0.02, Çin'de 1.27, Türkiye'de 7 kişi. Türkiye'de kömür çıkarırken Çin'in 5 katı, Amerika'nın yüz katı insan hayatını kaybediyor. İki yüz yıl önce İngiliz, Alman madenciler kömürde

Türkiye benzeri hayatını kaybediyordu. Şimdi onların madenlerinde ölümler istisna duruma geriledi. Yani gelişmiş ülkelerde maden kazalarında ölüm bir istisna, Türkiye'de ise ölmek istisna. Dünyanın 17. Büyük ekonomisi diye kasılarak anlatılan Türkiye madencilik sektöründe iş kazaları, son 10 yılda yüzde 40 artmış. Sektörün uzmanları, maden kazalarının yüzde 98'i önlenemez, yüzde 2'si önlenemez diyor.

Greenpeace tarafından duyurulan rapor¹, Türkiye'de var olan 19 kömürlü termik santralin insan sağlığına etkilerini incelemesinin yanı sıra, 2010 yılı itibarıyla Türkiye'de planlanmış veya izin aşamasındaki santrallerin tahmini etkilerini de ortaya koyuyor. Greenpeace Akdeniz İklim ve Enerji Kampanyası Sorumlusu Pınar Aksoğan, “Kömür, sadece yer altından çıkarılırken can almıyor. Kömürlü termik santraller, adeta sessiz birer katil gibi, kalp-damar, solunum yolu ra-

¹ **Kömürlü santraller, trafik kazalarından fazla can alıyor.** <http://www.greenpeace.org/turkey/tr/> (28 Mayıs, 2014) Erişim tarihi, 30 Mayıs 2014

hatsızlıkları ve astım, kanser gibi hastalıklara neden olarak, sessizce can almaya devam ediyor. Örneğin Soma Termik Santrali'nin neden olduğu hava kirliliği, sadece 2010 yılında 13400 yaşam yılı kaybına neden oldu" diyor.

Rapordaki araştırma sonuçlarına göre, Türkiye'de sadece 2010'da, çalışmakta olan 19 tane kömürlü termik santralden kaynaklanan hava kirliliği 7900 erken ölüme yol açtı. TÜİK verilerine göre aynı yıl trafik kazalarından ölenlerin sayısı ise 4045. Santrallerden kaynaklı hava kirliliğine maruz kalan insanların ömrü yaklaşık 10 yıl kısaldığından, toplamda yaklaşık 79 bin yaşam yılı çalınmış oldu. 2010 yılı itibarıyla yapılması planlanan ya da izin aşamasında olan 42 tane kömürlü termik santralin kurulması halinde ise, yaşamlardan çalınan yıllara 34 bin yıl daha eklenecek.

Raporunun verilerini kullandığı 2010 yılından bugüne, planlanan ve izin aşamasında olan kömürlü termik santral sayısı 42'den 80'e çıktı. Oysa Türkiye'nin atmosferinde bir tek daha kömürlü santrale yer yok. Kömürün insan sağlığına yarattığı zararlı etkinin önüne geçmenin yolu, artık yeni kömürlü termik santrallere izin verilmemesi ve var olan santrallerin aşamalı olarak kapatılmasından geçiyor. Raporun gözler önüne serdiği gerçeklik; kömür, yerüstünde de yeraltında da öldürüyor!

Görev Kusuru

Devlet Denetleme Kurulu'nun üç yıl önce madenlerle ilgili hazırladığı raporda, madendeki ana sorunun havalandırma olduğu belirtilmiş. İşin uzmanları Soma'da insanların havasızlıktan yaşamını yitirdiğini belirtiyor. Geçen süre zarfında Hükümet ve ilgili bakanlıklar raporun dikkat çektiği sorunları çözmemiş, ihmal etmiş yani görev kusuru işlemişler. Bu gerçekler ve veriler bize, Soma'daki yaşananların kaza değil, faili belli cinayetler olduğunu gösteriyor. Madenlerdeki genel durum bu.

Çiftçilik ve Madencilik

Soma'daki yaşanan özel duruma gelecek olursak, Somalılar, esasen çiftçidirler. Tütün üretirler. Yani çiftçilik yapma donanımına sahiptirler. Bilgileri yerüstünde çalışmaya uygun. Tütün üreten çiftçiler yeraltında çalışma donanımına sahip değiller.

Fakat tütünde uygulanan neo-liberal politikalarla tütün çiftçilerine önce dünyaca ünlü şark tütünü terk ettirildi. İçicilerin kültürüne ve damak tadına uymayan, üreticilerin ise üretim tarzı ve kültürü olmayan Amerikan tütününe geçildi. Ardından TEKEL'in özelleştirilmesiyle tütünde destekleme alımları kaldırıldı. Çiftçiler tütün üretemez duruma getirildi. Tütün üretimi yapan 485 bin çiftçi ailesinden şimdilerde yaklaşık 50 bini tütüncülüğü sürdürebiliyor. Diğerleri kentlerdeki fabrikalarda ve madenlerde güvencesiz ve ucuz işgücü olmak için rekabet ediyor.

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (ÇİFTÇİ-SEN) Soma'da yaşanan felaketle ilgili yaptığı basın açıklamasında gerçeklerin altını şöyle çiziyor: "...Tütün Yasası ve Tekel'in özelleştirilmesi ile Soma köylerindeki üreticiler tütün üretimini bırakmışlar, tarımsal üretimde bulunamayan köy gençleri de Soma Maden İşletmelerinde düşük ücretle ağır koşullarda çalışmaya başlamışlardır. Madenlerde çalıştırılanlar sadece Soma köylerindeki gençler değil ülkenin dört bir yanından gelen eski çiftçilerdir. Seçenekleri olmayan insanların madenlerde ilkel çalışma koşullarında çalışmak zorunda bırakılması ve çözüm ona "kaza" ile ölmeleri düpedüz cinayettir..."

Hayvancılığın çökertilmesi ve Madencilik

Hayvancılık sektörüne dayanak oluşturan Et ve Balık Kurumu (EBK), Yem Sanayi (YEMSAN) ve Süt Endüstrisi Kurumu'nu (SEK) özelleştirdi. Bu kurumları alan patronlar, ilk iş olarak yem fiyatlarını arttırdılar. SEK'i alan şirketler de sütün fiyatını düşürdüler. Hayvan yetiştiricisi çiftçiler de, çoluk çocuklarının katığını sağladıkları, fazlasını satarak aile bütçesine katkı yaptığı hayvanlarını ellerinden çıkarmak zorunda kaldı. Canlı paraları olan hayvanlarından yoksun bırakılan çiftçinin hayatına bu kez dağıttıkları kredi kartlarıyla bildik sömürücü bankalar girdi. Çiftçilerin kara günler için satacakları danaları, koyunları kalmayınca kredi kartlarına yüklediler. Kullanmak zorunda kaldıkları kredi kartlarını, düzenli kazançları olmadığı için gününde ödeyemediler, bindirilen faizler nedeniyle kartopu gibi büyüyen borçlarını ödeyemez oldular. Borçlarının karşılığında önce traktörleri haciz edildi, sonra da, hayvanlarının ardından geçim kaynakları olan topraklarını kaybetmeye başladılar. Tarımda tahribat, hayvancılık sektöründeki özelleştirmelerle hız kazandı, tespih taneleri gibi dağıldılar.

DYP-SHP Koalisyonu, EBK, SEK ve YEM SANAYİ'ni özelleştirmeden önce, 1980 yılında 87 milyona ulaşan² hayvan sayısı 2009'da 37.7 milyona geriledi³. Hayvan yetiştiriciliğinden geçinemeyen olan köylüler, geçimini kentte sağlamak için yollara düştü.

Hayvancılık sektörü dışa bağımlı hale geldi. Türkiye 2002 yılında 15 milyon 932 bin dolarlık canlı hayvan ithal ederken, 2009'da bu rakam 33 milyon 664 bin dolar oldu⁴.

Cumhuriyetin hemen ardından (1928'de) işlenen toplam tarım arazi miktarı 6.6 milyon hektar iken çayır mera varlığı 46 milyon hektardı. Yani 1928'de çayır mera alanı, işlenen toplam arazi miktarının yaklaşık 7 katıydı. Bu oran, aslında doğanın o zamanlarda ne kadar daha yaşanılır olduğunu gösteren bir durumdur. Şimdilerde işlenebilen tarım toprağı miktarı 20 milyon hektara ulaştı. 1928'de 46 milyon hektar olan çayır mera varlığı, 1975'lerdeki sayıma göre 21.8 milyon hektara, şimdilerde ise, 15 milyon hektarın altına indi⁵. Kısacası çayır mera varlığının üçte ikisi kaybedildi. Hayvanlar kapalı alanlarda GDO'lu yemlerle beslenmeye başladı. Hayvan sağlığı bozuldu. Hayvansal ürünler hastalık saçmaya başladı. Ekolojik yıkım başladı. Yitirilen çayır mera oranında ekolojik denge bozuldu.

Yerin altı mı, üstü mü?

Soma'nın kuzey batısında, Kaz Dağları'nın beslediğı Çanakkale ve Balıkesir'deki tarım toprakları bir süredir altın madenciliğı girişimcilerinin tehdidi altında. Bilindiğı üzere maden işleme işi, toprağı ve suyu kirletir, kullanılmaz kılar. Biyolojik çeşitliliğı tahrip eder. Doğanın harikulade peyzajını bozar.

Bozulan, kirlenen ve tahrip olan toprak, su varlığı, biyolojik çeşitlilik ve muhteşem peyzajın yanında rakamlar bize, toprağın üstünün, altından çok daha değerli olduğunu kanıtıyor:

Örneğın Kaz Dağlarındaki altın madenciliğinden 10 yıllık çalışma sonunda elde edilmesi planlanan gelir

2 Sadullah Usumi; "75 Yılda Köylerden Şehirlere" 75 Yılda Hayvancılık: Gelişmeden Çöküşe s.42 Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Şubat 199, İstanbul

3 Doç.Dr. Ertuğrul AKSOY; "Müjde Şimdi de Ot ve Saman İthal Edeceğiz", Tarım ve Mühendislik Dergisi, s.21, sayı:99-100/2012

4 TÜSİAD Dergisi

5 Abdullah AYSU- ÖzgürGündem – 18 Ocak 2014

40 milyar dolar. Bölgede tahıl, sebze, meyve, zeytin, zeytinyağı, çam fıstığı gibi bitkisel ürünlerle birlikte hayvansal ürünlerden elde edilen yıllık gelir ise 7.5 milyar dolar. Bu 10 yılda 75 milyar dolar ediyor ki, 10 yılın sonunda altın madenciliğinden elde edilecek gelirin yaklaşık iki katı Kaz Dağları'nın bereketli topraklarında yapılan tarımdan elde edilecek. Üstelik çiftçiler işsiz kalmayacak, inşaatlarda madenlerde çalışmak zorunda kalmayacak, bildikleri işi yapmaya, gıda üretmeye devam edecekler⁶.

Altın madenciliğı Kaz Dağları'nda yaklaşık 400 bin ton siyanür kullanılacak ve başta 10 milyon zeytin ağacı olmak üzere bitkisel üretim olumsuz etkilenecek. Geçimini tarımdan sağlayan yaklaşık 750 bin kişiyle birlikte su, toprak, bitkiler ve hayvan varlığı da olumsuz etkilenecek⁷.

Çiftçilik, Sendikasılaştırma ve Taşeronlaştırma

Tarımda uygulanan yanlış tarım politikalarının mesleğinden uzaklaştırdığı köylüler sendikasılaştırma ve taşeronlaştırmının kaynaklarından biri oldu.

Tarımdaki yanlış politikalara önce IMF ile yapılan stand-by anlaşmalarıyla başladı. Ardından Dünya Bankası Tarım Reformu Uygulama Projesi ile tarım alanında sözde tarım reformu için düğmeye basıldı. Her şey bu anlaşma ve projeye başladı; yerli ve yabancı büyük şirketler değneksiz serbestçe gezer oldu.

Sözü edilen proje ve anlaşmanın ardından tarımsal desteklerin düzeyi önemli ölçüde indirildi. Verilen Doğrudan Gelir Desteğı (DGD) aracılığıyla tarımsal desteklerin üretimle bağı kesildi. Türkiye'deki üretilen buğdayın destekleme fiyatı, Chicago Borsası Fiyatlarına bağlandı. Çiftçi hızla yoksullaştı. 1999-2002 döneminde milyon hektarlarla ifade edilen araziler işlenmedi. Terk edildi. Halen işlenmemektedir.

Tarımsal alanda kamu özelleştirmeler ve kapatmalar marifetiyle sektörden çekirildi. Bu süreçte örgütsüz köylü örgütlü sermaye ile karşı karşıya bırakıldı. Tütünde olduğu gibi sözleşmeli üreticilikle köylünün siyasal ve ekonomik olarak kontrolü piyasa üzerinden denetime alındı. Kırlar boşaltıldı.

6 Prof.Dr. Kenan Kaynaş, Çanakkale Üniversitesi Ziraat Fakültesi

7 Prof.Dr. Kenan Kaynaş, Çanakkale Üniversitesi Ziraat Fakültesi



2002 sonrası dönemde özellikle tarım alanına yoğun olarak yabancı sermaye girdi. Yerli ve yabancı sermaye doğal kaynakları kurlsuz kullanma, piyasa ilişkilerini kendi çıkarlarına uygun yeniden düzenleme “olanaklarını” siyaset-ticaret-tarikat ilişkileri üzerinden kurgulamaya başladı ve tesis etti.

Şirketlerin tarım ve gıdada egemen olmaları için ardi ardına şirket çıkarına, çiftçi aleyhine yasalar çıkarıldı. Tarımda “işletme ölçeğinin büyütülmesi ve rasyonelleştirilmesi” meşruiyet temeli üzerinden tarımın şirketleştirilmesinin yol taşları döşendi. Şirketlerin üretip pazarladığı tarımsal girdi(tohum, gübre, ilaç, mazot, elektrik) fiyatları devamlı arttı. Çiftçilerin ürettiği ürünlerin fiyatları düştü veya yerinde saydı. Bu politikalarla tarımın gelir getirici özelliği giderek yok edildi. Çiftçiler borç batağına battı. Başka bir deyişle iç ticaret hadleri tarımın aleyhine seyretti. Üretimin katma değerine piyasa araçları (haller-borsalar-hipermarketler) tarafından el konuldu. Çiftçi iyice yoksullaştı ve ürettiğine yabancılaştı. Köydeki çiftçilerin bir bölümü kırsal alandan koparak kent varoşlarına göç etti. Kalanlar son bir gayretle toprağa tutunmaya çalışıyor.

Kent varoşlarına yerleşen eski köylü,sermaye tarafından özgürce sömürülebilecek yedek işgücünü oluşturdu.Böylece sermayenin ekmeğine bir kat daha yağ sürüldü. Sendikasılaştırma, taşeronlaştırma süreçleri bu zeminde kolaylıkla yürütüldü. Köyde kalanlar ise kendini her yıl daha çok sömüren üretici köylüye dönüştü. Şimdi onlar köylerinde daha fazla toprak

ışlıyor, aile üyeleri daha çok çalışıyor. Gelir düzeyini korumaya çalışıyor.

Bugün kan, gözyaşı, acı üzerinden şirketlerin istifledikleri paralar, çiftçi ve işçilerden sömürdükleridir. Biliniyor. Göğü delecek füzeler gibi yükselttikleri kulelerinin temelinde çiftçiler ile güvencesiz işçiler yatmaktadır. Gizlenemiyor.

Köyde kalan çiftçi umutsuz, kente göçen çiftçiler ise mutsuz. İşçileşen çiftçiler taşeronlaştırılmış, kölelik koşullarına mahkûm edilmiş durumda. Çiftçiler için köyde kalmak da dert, kente gitmek ise zulüm. İşçi ve köylü birlikteliği ise her zamankinden daha önemli hale gelmiş, orta yerde durmakta.

Çiftçi-Sen olarak.

Küçük aile çiftçiliği ile uğraşan çiftçilerin toprakla ilişkisi şirketlerden çok farklı olduğunu düşünüyor ve savunuyoruz.

Çiftçi aileler hayvanıyla, toprağıyla bir aidiyet duygusu yaşıyor. Ayrıca küçük çiftçiler kitapsız bilen, topraktan öğrenenler olarak tarım kültürünü nesilden nesile taşıyanlardır.

Küçük çiftçiler, yaşamın, tarım kültürünün ve ekolojinin temel taşlarıdır.

Çiftçilerin şu anki temel sorunları bilindiği üzere maliyetlerin yüksek, verimliliğin düşük olmasıdır. Çiftçiler için yoksulluktan, mutsuzluktan, doğanın tahribattan ve sömürden kurtulabilmesinde çıkışın yol gösteri-



ciliğini Birleşmiş Milletler (BM) 8 Mart 2011'de resmi bir raporla açıkladı. 20 Afrika ülkesinde uygulanan son projelerin, 3 ile 10 sene içerisinde verimi iki katına çıkardığını vurgulayan De Schutter imzalı rapor; bugüne kadar endüstriyel olmayan küçük ölçekli ekolojik tarım projelerinde 57 ülkede verimi ortalama olarak yüzde 80, Afrika ülkelerindeki tüm projelerde ise yüzde 116 artırdığını ortaya koyuyor. Türkiye'nin de aile işletmeciliğine dayalı kendine özgü bir sistem kurgulaması ve yaygınlaştırması gerekiyor.

Küçük aile çiftçiliğinin devamı yani gıda egemenliği için;

- Tarım topraklarının amaç dışı kullanılması büyük sorun. Sanayileşme, çarpık kentleşme, turizm, kara ve demir yolları, petrol taşıma hatları, güneş enerji santralleri, rüzgâr enerji santralleri, barajlar, tuğla, kiremit, taş ocakları ve madenler tarım topraklarının amaç dışı kullanılmasından birkaç örnektir. Bu amaç dışı kullanım bir yandan tarım topraklarını tarım dışına çıkarmakta diğer yandan ekolojik tahribatında yol açıyor. Tarım topraklarının giderek yaygınlaşan amaç dışı kullanımına son verilmeli.
- Tarım topraklarının ölçeğini büyütme amaç olmamalı. Amaç, toprağın birim alandan daha fazla verim vermesini sağlayacak şekilde verimliliğini artırmak olmalıdır. Bunun için her geçen zamanda verimliliği azaltan kimyasala dayalı endüstriyel üretim terk edilmeli. Onun yerine bilgiye, dayanışmaya, bilgi paylaşımına dayalı bilge köylü tarımına dönülmeli. Çiftçi örgütleri, bilim insanları ve eli toprakta gözü doğayı izleyen çiftçilerle birlikte toprak verimliliğini arttırmak için işbirliği halinde çalışılmalı.
- Türkiye'de Osmanlı'dan bu yana toprak mülkiyetindeki adaletsizliği çözebilmemiş değil. Tarım ve toprak reformu acilen gerçekleştirilmeli. Ancak bu reform, küçük çiftçiyi koruyan düzenlemeler içermeli. Bugün kırsaldaki nüfus göz önüne alındığında hane başına düşen tarım toprağı 61 dekar. Bu ölçek, rahatlıkla bir aileyi geçindirebilir ancak dağılım 20 dönümden binlerce hektara kadar farklılık gösteriyor. Miras yoluyla bölünmüş tarım topraklarına ilişkin yeni yasal düzenleme de küçük çiftçilerin sorunu çözmiyor, karmaşıklaştırıyor. Çünkü çıkarılan yasada 20 dönümden daha

- az toprağa sahip olmamakla ilgili bir limit varken, bir üst limit yok. Bu durum toprak adaletsizliğini daha da büyüteceği gibi büyük çiftçiliğin yolunu açacak niteliktedir. Bilindiği üzere arazi ne kadar büyürse fosil yakıt, enerji ve kimyasal girdi (hibrit tohum, kimyasal gübre, ilaç ve su) kullanımı da o oranda artıyor. Bu nedenle aile başına yeterlilik ölçüsü sayılabilecek 50-60 dönüme denk düşen bir paylaşımın yapılması hem adaletsiz paylaşımı ortadan kaldıracak hem köylünün topraksız kalarak bilmedikleri işleri ucuza yapmalarını engelleyecek, hem de atalık toprak ve tohum bilgisinin korunarak gelecek kuşaklara aktarılması sağlanabilecektir.
- Tarımsal destekler yetersiz. Mevzuat büyük çiftçiliğin yararna, küçük aile çiftçiliğinin aleyhine bir içerik ve yaptırıma sahiptir. Aile çiftçilerine, hayvanından elde ettiği gübresi, enerjisi, suyu ve tohumuyla kendine yetebilecek bir sistem oluşturabilmesi için gerekli bilgi, mevzuat değişikliği ve ekonomik destek sağlanmalı.
 - Tarımsal kredi faizleri sürekli yükseliyor. Bu faizleri kamu özel sektör bankalarının yanı sıra Tarım Kredi Kooperatifleri de veriyor. Ancak kooperatiflerin verdiği faizler, banka faizlerine eşit. Bu nedenle çiftçiler piyasa koşullarına eşit faiz ödemelerini yapmakta zorlanıyor. Özel ve kamu bankalarınca çiftçilere verilen tarımsal kredi faizlerinin sübvansede edilmeli.
 - Çiftçinin en çok belini büken konulardan biri de mazotta ÖTV ve KDV. Tarımda yılda 9 milyar liralık mazot tüketiliyor ve bunun 7 milyar lirası ÖTV ve KDV olarak ödeniyor. Tarıma verilen desteklerden bile vergi kesiliyor. Bu nedenle mazottaki ÖTV ve KDV kaldırılmalı.
 - Halen Türkiye'de tarımsal ürünlerin pazarlaması tüccarlar, hal ve market zincirlerinin elinde. Üretimden pazarlamaya olan zincirde araçlar, hem elde edilen gelirin çok büyük bölümünü almasına neden oluyor, hem de bu sistemde üreticilerin maliyetlerin altında satmak zorunda kaldığı ürünler tüketicilere fahiş fiyat üzerinden satılmaktadır. Araçların ortadan kalkması hem üreticinin gelirini artıracak, hem nihai tüketicinin gıdaya daha ucuza ulaşmasını sağlayacak, hem de tüketicinin

üreticiyi sürekli denetleyerek bozulan güven ilişkisini yeniden tesis etmesini sağlayacaktır. Üretici ve tüketici kooperatiflerini bir eksende buluşturacak yasal düzenlemelerin yapılması ve aracıyı ortadan kaldıracak alternatif pazarlama ağlarının yaygınlaştırılması.

- Hayvan yetiştiriciliğini terk ettiren politikalar, hayvan refahı, insan sağlığı ve ekolojik sistem için sorun yaratmaktadır. Fabrikasyon hayvan üretimi yerine hayvan yetiştiriciliğini özendirerek ekonomik destek, bilgi desteği eşliğinde verilmeli.
- Özellikle dağınık ve kamu hizmetinden yeterince yararlanamayan yerleşimlerin sorunları çözümlenmeli. Kooperatif çatısı altında örgütlenmelerine kamu politikaları öncülük etmeli.
- Toprağı besleyen, kendini sürdürebilen yerli tohumlar ve doğa dostu yöntemler sayesinde, çiftçinin kimyasal girdilerle bağımlı olmasını engelleyen ve girdi maliyetlerini bertaraf eden doğa dostu bilge tarım tarzı desteklenmeli. Bu konuda çiftçilere bilgi desteği sağlanmalı. Kimyasallı ve fosil yakıtlı endüstriyel tarım yerine Bilge Köylü Tarım tarzı yaygınlaştırılmalı.
- Tarımda çalışan ve üreten kadınların eğitime, krediye ve bilgiye erişiminin önünü açacak mevzuat düzenlemeleri yapılmalı.
- Mevsimlik işçilerin çalışma ve yaşam koşulları iyileştirilmeli, örgütlenmelerinin önü açılmalı, hak arama örgütleri ücret belirlemelerinde taraf kılınmalı.
- Çiftçiler ürünlerini işlemeleri ve katma değer ilave etmeleri konusunda yasal düzenlemelerle açılmalı ekonomik desteklerle teşvik edilmeli.
- Küçük aile tarımın devamlılığını sağlayacak genç çiftçileri özendirerek ekonomik destekler, özendirici ve teşvik edici olanaklar sunulmalı.
- Kamuoyu bilgilendirmeleri ve çeşitli programlarla ekolojik tarım yapan bilge köylü tarımcılarının hak ettikleri itibar ve saygınlık sağlanmalı.
- Çiftçiler ve tarımsal üretimde çalışanlar eksiksiz olarak sosyal güvenceye kavuşturulmalı.